

החלפה שלמה של מפרק שורש כף היד

כאבים ממושכים בשורש כף היד המתגברים לאורך הזמן ונגרמים עקב שחיקה מתמשכת של סחוסים ומפרקים מסיבות שונות ומגוונות, עלולים לגרום להשבתה מוחלטת בשימוש של המפרק. עד כה, טיפול מקובל ביותר במצבים אלה היה הלחמה של המפרק ע"י פלטינה וברגים (ארטרודזה) – טיפול המשיג תוצאות טובות ביחס לכאב אך, גורם לאובדן מוחלט בתנועה הקדמית/האחורית של המפרק. עם כניסתן של טכנולוגיות חדשות התאפשר טיפול במצבים אלה באמצעות החלפה שלמה של מפרק פגום על-ידי משתל מלאכותי המאפשר תנועה ואף מקטין משמעותית את הכאב.

ב-1762 רופא בשם Johann Ulrich Beyer, ששירת בצבא הפרוסי, ביצע לראשונה כריתה אטרופלסטית (Resection Arthroplasty) של שורש כף היד. כ-100 שנים מאוחר יותר, ב-1890 רופא גרמני בשם Themistocles Guck ביצע לראשונה החלפה של מפרק שורש כף היד עם משתל העשוי משנהב.

מאז ועד היום משתלים להחלפת מפרק שורש כף היד מתפתחים ומשתכללים. החידוש המודרני להחלפת מפרק שורש כף היד התחיל לפני כ-50 שנה, כאשר רופא בשם Swanson AB השתמש ב-Silastic Spacer (עשוי מיחידה אחת של Silicone) בשילוב עם Resection Arthroplasty של המפרק הרדיו-קרפלי, אך במהלך השנים התגלה שהחומר שחרר חלקיקים שגרמו לתגובה דלקתית סינוביאלית קשה אשר הובילה לשבירה של המשתל.

לאחר מכן פותח הדור השני של המשתלים עם שני מרכיבים עיקריים: אחד מורכב על עצם הרדיוס והשני מורכב על העצמות הקרפליות, בדמוי כדור ושקע (Ball and Socket). בהתחלה המשתלים שיפרו עד מאוד את רמת הכאב לשביעות רצונם של המטופלים, אך עד מהרה החלו להופיע אי יציבות ופריקות של המשתל.

בהמשך הגיע הדור השלישי של המשתלים, ששמרו טוב יותר על מלאי העצם. המשתלים קובעו בעזרת מלט רפואי אשר הביא לשיפור באיזון הרקמות הרכות. כמו כן, עמידות המשתלים השתפרה (עמידות שנעה בין 5 ל-12 שנים). למרות זאת, המשתלים נכשלו עקב התרופפות של המרכיב הרחיקני. כיום, אנו משתמשים במשתלים מהדור החדש, הדור הרביעי. משתלים אלה בנויים ממשטח נקבובי כדי לאפשר את שיפור השתלבותם עם העצם. משתלים אלה מצריכים קיבוע של המרכיב הקרפלי בעזרת ברגים, ללא צורך במלט רפואי.

שיקולים כירורגיים

המועמד המתאים ביותר להחלפה של שלמה של מפרק שורש כף היד (TWA) הוא מי שסובל מכאב ממושך, שלא מגיב לטיפול שמרני (לא כירורגי), עם שינויים ניווניים רנטגניים מתקדמים ופעילות פיזית נמוכה והמעוניין בטיפול משמר תנועה בלי הגבלה בפעילות היומיומית, על אף שמחייב הפחתת פעילות מאומצת, כגון: הרמת משאות כבדים, העמסת משקל כבד כאשר המפרק נמצא במנח של יישור יתר. לאחרונה, בוצעה לראשונה במרכז הרפואי בני ציון בחיפה, ע"י הצוות הרפואי של היחידה לכירורגית יד בניהולי, החלפה שלמה של מפרק שורש כף יד ימין במשתל מהדור הרביעי. הניתוח בוצע במטופל בן 53 אשר בשנה שעברה עבר בידו השמאלית קיבוע של המפרק עם פלטינה וברגים. לאחר שהמשיך לסבול מכאבים ממושכים בשני שורשי כפות הידיים, כאבים שלוו בהגבלה ניכרת בטווחי התנועה ובשינויים ניווניים ארטרוטיים קשים בוצעה החלפת המפרק בהצלחה.

באדיבות

ד"ר שאול גולדשטיין, מנהל היח' לכירורגיה של היד